

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістр
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
на тему: «**Податки на споживання: фіскально-регулююча роль та**
проблеми функціонування»

Виконала:

студентка Факультету фінансів та
банківської справи
Дормідонтова Дар'я Сергіївна

_____
/підпис/

Наукова керівниця:

к.е.н., доцентка
Дубовик Ольга Юхимівна _____

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На сьогодні в Україні однією з основних економічних проблем є вдосконалення податкової системи загалом і системи непрямого оподаткування (податку на додану вартість, акцизного податку та мита) як складової її частини. Важливим є підвищення рівня ефективності, погашення заборгованості та запобігання її виникнення. Зазначена проблематика потребує подальших поглиблених досліджень, результати яких неодмінно потрібно враховувати у виробленні науково обґрунтованих підходів до реформування системи оподаткування податків на споживання, що, зокрема, забезпечить створення сприятливих умов для ведення бізнесу, здійснення інновацій, зростання споживчого попиту на внутрішньому ринку за одночасного динамічного збільшення сукупних податкових надходжень до усіх рівнів бюджетів і державних цільових фондів.

Різним аспектам оподаткування, зокрема непрямого, у своїх дослідженнях приділяли увагу О. Данілов, О. Десятнюк, М. Дем'яненко, Ю. Іванов, Б. Карпінський, А. Крисоватий, В. Копилов, С. Лекарь, В. Лисенко, В. Мельник, М. Науменко, В. Парнюк та ін.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідження теоретико-організаційних засад непрямого оподаткування, виявлення його проблем та розробка практичних рекомендацій щодо підсилення фіскального і регулюючого значення податків на споживання.

Завдання дослідження:

- дослідити історію виникнення та виявити характерні риси податків на споживання;
- з'ясувати суть та здійснити класифікацію непрямих податків;
- вивчити зарубіжний досвід оподаткування процесів споживання;
- проаналізувати механізм справляння окремих непрямих податків в Україні;
- здійснити оцінку фіскального значення податків на споживання;
- провести моніторинг окремих елементів механізму непрямого оподаткування експортно-імпортних операцій;
- виявити проблеми та перспективи адаптації нормативного підґрунтя непрямого оподаткування в Україні до законодавства Європейського Союзу;
- окреслити вектори посилення фіскально-регулюючого значення непрямих податків.

Об'єкт дослідження – оподаткування процесів споживання.

Предмет дослідження – проблеми функціонування ти фіскальнорегулююча роль непрямих податків в Україні.

Методи дослідження. Методологічну базу дипломної роботи склали: метод порівняльного аналізу – для вивчення можливостей застосування міжнародного досвіду до реформування системи непрямого оподаткування в Україні; статистико-економічні методи – для оцінки фіскального значення податків на споживання у структурі доходів бюджетів; прогнозування – для виявлення очікуваних наслідків реформування податків на споживання системи в Україні та їх впливу на розвиток держави в цілому.

Інформаційна база дослідження. Податковий та Митний кодекси України, основні положення законодавства України, указів і послань Президента України, постанов Верховної Ради України, постанов Кабінету Міністрів України з питань непрямого оподаткування. Також у роботі використані статистичні і аналітичні матеріали Державного комітету статистики України, Міністерства фінансів України, Державного казначейства України, Державної податкової служби України; Міністерства доходів і зборів України, монографічні дослідження і наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів в сфері оподаткування процесів споживання.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Основний зміст роботи викладено на 109 сторінках комп'ютерного тексту. Дипломна робота містить 23 рисунки, 6 таблиць та список використаних джерел, що включає 52 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Теоретичні засади непрямого оподаткування*» висвітлено історію виникнення та характерні риси податків на споживання, суть та класифікацію непрямих податків, а також механізм справляння окремих непрямих податків.

У другому розділі «*Практика справляння непрямих податків в Україні*» проведено оцінку фіскального значення податків на споживання та моніторинг окремих елементів механізму непрямого оподаткування експортно-імпортних операцій.

У третьому розділі «*Напрями удосконалення оподаткування процесів споживання в Україні*» подано інформацію про зарубіжний досвід оподаткування процесів споживання, наведено проблеми та перспективи адаптації нормативного підґрунтя непрямого оподаткування в Україні до законодавства Європейського Союзу та запропоновані вектори посилення фіскально-регулюючого значення непрямих податків.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Вимоги Податкового кодексу України в основному наближені до вимог законодавства ЄС щодо визначення поняття платника ПДВ, дотриманню принципу першої події за фактом виникнення зобов'язань з ПДВ, місця поставки товарів/послуг, порядку визначення бази оподаткування ПДВ, у тому числі включаючи поняття звичайної ціни (ринкової вартості товарів).

2. До недоліків Податкового кодексу в частині оподаткування ПДВ, можна віднести зайву деталізацію платників ПДВ, всіх можливих випадків визначення місця постачання товарів і послуг та дати виникнення податкових зобов'язань, що ускладнює читання і сприйняття вимог Податкового кодексу. Зазначені недоліки будуть стримувати процес надходження іноземних

інвестицій в Україну і не дозволять істотно переламати ситуацію зниження обсягів надходжень інвестицій з країн ЄС.

3. Не зважаючи на значне зростання обсягів мобілізації податку на додану вартість до бюджету та підвищення питомої ваги цих надходжень у структурі доходів держави, рівень фіскальної ефективності цього податку залишається недостатнім. Відтак, пріоритетним завданням сучасної фіскальної політики у царині адміністрування податку на додану вартість залишаються: вироблення оптимального механізму повернення податкового кредиту з ПДВ; ліквідація схем незаконного відшкодування; чітке визначення принципів та критеріїв надання пільг; перехід до диференційованих ставок податку на додану вартість з метою посилення його регулюючої ролі і підвищення фіскальної ефективності.

4. Що стосується сфери акцизного оподаткування, то основними напрямами вдосконалення є: підвищення рівня адаптації законодавства до вимог ЄС; розширення переліку підакцизних товарів, об'єктів та бази оподаткування; посилення екологічної спрямованості акцизного оподаткування; підвищення дії фіскальної і регулятивної функцій акцизу.

5. Подальшого вдосконалення потребує й митне оподаткування. Основними заходами вважаємо вдосконалення митного законодавства; уніфікацію порядку справляння мита; посилення контролю над митницею; створення чіткого механізму застосування спрощеного порядку проведення процедур митного оформлення.

6. В рамках даної проблематики необхідно звернути увагу на вирішення таких запитань:

1) податкова політика в Україні повинна бути спрямована сьогодні на зменшення частки ухилянь від сплати непрямих податків. На нашу думку, для вирішення даної проблеми необхідно зменшити адміністративний тягар справляння непрямих податків;

2) досвід зарубіжних країн засвідчує високу ефективність застосування диференційованих податкових ставок ПДВ. Вважаємо, що такий підхід у сфері непрямого оподаткування зробить можливим стимулювання попиту, через який забезпечується вплив на виробництво продовольчої продукції. Така пропозиція матиме і соціальний ефект, що полягатиме у перерозподілі податкового тягара;

3) система непрямого оподаткування потребує удосконалення і у сфері митного оподаткування. Зниження митних бар'єрів сприятиме поглибленню інтеграційних процесів, що в цілому позитивно позначиться на розвитку національної економіки. Але зниження ставок мита у відповідності з правилами ЄС матиме негативні наслідки для АПК – можливість неконтрольованого вивезення сировини за межі країни (оскільки національні виробники поки що менше орієнтовані на експорт готової продукції).